

USPOREDBA HRVATSKIH, ČEŠKIH I SLOVAČKIH WEB STRANICA MUZEJA I MUZEJSKIH ZBIRKI S TEMOM LITERARNE BAŠTINE

NIKOLINA HRUST
Zagreb

Muzejske i memorijalne zbirke književne baštine rjeđi su način prezentacije kulturne baštine, te su stoga i manje zastupljene u medijima u usporedbi s drugim vrstama muzeja i zbirki. Od muzeja i zbirki te vrste samo manji broj njih ima vlastite internetske stranice na kojima predstavljaju predmete iz svog fundusa, ambijentalne postave, arhitekturu, povijesni kontekst i događanja kojima pozivaju u posjet.

Uspoređivanje web stranica na primjerima hrvatskih, slovačkih i čeških muzeja i zbirki trebalo je pokazati različite pristupe prezentaciji književne baštine. Kao ključni pojmovi za pretraživanje i proučavanje na internetu upotrijebljeni su “muzej književnosti”, “memorijalna zbirka”, “spomen zbirka”, te imena književnika. Za predstavnike nacionalnih zbirki književne baštine odabrani su Spomen-kuća Antuna Gustava Matoša i (buduća) Spomen-kuća Ivane Brlić-Mažuranić, Memorijalna zbirka Miroslava i Bele Krleže, Dom Marina Držića, Memorijalni muzej Ivana Gorana Kovačića, Zbirka Baltazara Bogišića; češki Muzej Franza Kafke i Nacionalna

zbirka češke književnosti; slovački Arhiv književnosti i umjetnosti Slovačke narodne knjižnice, Slovački narodni literarni muzej u Modroj, Muzej Ljudevita Štúra i Slovački muzej Aleksandra Sergejeviča Puškina.

Cilj prezentacije bio je poticanje na izlaganje hrvatske književne baštine u svim njezinim oblicima jer su, osim već navedenih primjera, informacije o drugim značajnim književnicima i pisanoj baštini sporadične i vrlo često samo naznačene u sklopu turističke ponude, bez ozbiljnije obrade i prezentacije ili pak samo u tekstualnom obliku, kao povijesni pregled književnog opusa ili pojedinačnih djela pisca.

HRVATSKA

Stranice posvećene Antunu Gustavu Matošu nalaze se na web adresi Društva Antuna Gustava Matoša www.matoš-tovarnik.hr. Otvaranjem glavnog izbornika posjetitelju se nude tri skupine informacija o A.G. Matošu: Antun Gustav Matoš, Spomen-kuća i Galerija.

Prva stranica osim biografije A. G. Matoša sadržava i popis djela, *te Ulomak autobiografije* objavljen 1923. godine u časopisu Vedrina. Pod oznakom Tekstovi nalazi se izbor od 25 tekstova i pjesama s podacima o godini i mjestu objavljivanja.

Stranica posvećena spomen-kući sadržava podatke o Matoševoj kući, s tehničkim i idejnim projektom obnove, imenima članova Odbora za uređenje spomen-kuće i pozivom donatorima, a na kraju nudi i kompjutorsku simulaciju obnovljene Spomen-kuće.

U Galeriji su izložene privatne fotografije A. G. Matoša, fotografije grada To-

varnika i galerija slika Društva A. G. Matoša.

Ivana Brlić-Mažurani, nažalost, nema stranicu koja bi svojom adresom izravno upućivala na jednu od naših najčitanijih književnica, prvu hrvatsku akademkinju i kandidatkinju za Nobelovu nagra-

du. Najviše informacija nude stranice www.u-svijetu-bajki.org/tema13020.html i www.plavi-telefon.hr. Stranica Svijeta bajki posvećena je književnom stvaralaštvu i životu I. Brlić Mažuranić u Slavonskom Brodu, manifestaciji *U svijetu bajki*, školskim događanjima i

Slika 1. Stranice posvećene A. G. Matošu

akcijama povezanima s njezinim stvaralaštvom.

Na web stranici Plavog telefona 2003. godine pokrenuta je akcija *Gdje je Ivana?* čiji je cilj otvorenje muzeja Ivane Brlić-Mažuranić u Slavonskom Brodu, registriranje zaklade te snimanje dokumentarnog filma o Ivani Brlić-Mažuranić. Na stranici posjetitelji mogu naći biografiju I. Brlić-Mažuranić, njezinu bibliografiju, te album s obiteljskim fotografijama.

Neke informacije o "hrvatskom Andersenu" mogu se naći i na stranicama grada Ogulina: www.ogulin.hr/povijest/mazuranic, te na stranicama www.wikipedia.org na hrvatskom jeziku.

Stranice Memorije Miroslava i Bele Krleže nalaze se na adresi Muzeja grada Zagreba u sklopu stranica Muzejskoga dokumentacijskog centra: www.mdc.hr/mgz/hr/fs-files/krleza.html. Ta je stranica glavni izvor podataka o zbirci i donosi opis stana u kojemu je Krleža sa svojom suprugom Belom proveo 30 godina. Uz detaljne opise zgrade, pojedinačnih prostorija i stvari u njima, postavljene su fotografije koje vjerno ilustriraju interijer u kojemu je boravio bračni par. Uz sva dobra obilježja te stranice, njezino je pronalaženje na internetu uz pomoć uobičajenih internetskih tražilica otežano zbog prvog dijela naziva zbirke (Memorija).

Zapis o Krležinoj memorijalnoj zbirci nalazimo i na informativnoj turističkoj stranici grada Zagreba: www.zagreb-touristinfo.hr na kojoj su objavljeni samo šturi podaci o adresi, telefonu i radnom vremenu Zbirke, ali bez njezina službenog naziva, te u kategoriji Muzeji.

Podatke o Muzeju Marina Držića nalazimo na stranicama Dubrovačkih muzeja

www.mdc.hr/dubrovnik/hr/marindrzc/index.html. Na naslovnici je pregledno ponuđen izbor informacija koje se nude, i to kao Opći podaci, Povijest muzeja i Aktivnosti.

Opći podaci daju informacije o Muzeju: njegovu adresu, brojeve telefona, e-mail, radno vrijeme i ime voditelja Muzeja. Povijest Muzeja nudi kraći opis muzeja i pregled njegovih djelatnosti, a Aktivnosti daju uvid u izdavačku djelatnost i događanja u Muzeju. Sve su informacije popraćene ilustrativnim materijalom iz stalnog postava i djelatnosti Muzeja.

Memorijalni muzej Ivana Gorana Kovačića u Lukovdolu predstavljen je na internetu na web stranici Turističke zajednice Vrbovskog: www.tz-vrbovsko.hr i stranice Muzejskog dokumentacijskog centra: www.mdc.hr/muzej.aspx?muzejld=762:LKD. Na stranicama Turističke zajednice Vrbovskog nalazimo kraći tekst o Muzeju i djelu I. G. Kovačića te niz fotografija iz stalnog postava, a na stranicama MDC-a podatke o Memorijalnome muzeju kao instituciji u sastavu Hrvatskoga povijesnog muzeja, njegovim zbirkama i stručnim djelatnicima.

Zbirka Baltazara Bogišića u Cavtatu te Marko Marulić i Petar Hektorović, nažalost, nisu prezentirani na internetu kako bi zasluživali iako se putem tražilice može naći nekoliko stranica na kojima se spominju u muzeološkom smislu.

Zbirka Baltazara Bogišića, unatoč brojnoj knjižnoj, muzejskoj i arhivskoj građi koju posjeduje, spominje se samo na dvije web stranice. Turistička zajednica grada Cavtata na svojim stranicama www.tz-cavtat-konavle.hr/novo/bogisic.hrml navodi osnovne podatke o Zbirci te

nekoliko podataka o Baltazaru Bogišiću, a na stranicama Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku, www.hazu.hr/Zpovi_zn-Dubrovnik.html zabilježeno je tek da Muzej i Zbirka Baltazara Bogišića u Cavtatu postoji te su objavljeni njezini osnovni podaci: adresa, telefon i ime upravitelja.

Marko Marulić i Petar Hektorović, velikani hrvatske književnosti koji zaista zaslužuju uređenu spomen-zbirku s obzirom na to da postoje prostori za koje su vezani njihovi životi – zgrada u Nečujmu na Šolti, u kojoj je živio Marko Marulić, i Hektorovićev ljetnikovac Tvrđalj u Starom gradu na Hvaru, no još nisu dobili ni svoje virtualne zbirke na internetu. Marko Marulić i Petar Hektorović spomenuti su samo kao natuknice na nekoliko turističkih stranica: www.soltaht.hr/hrv/necujam.html, www.menego.hr, www.adriatica.net/croatia/ogradu_en_4j4v4k4li3h3g3g3h3g3o3k3h3g3jh5j4p5k4li3g_.htm, te www.stari-grad-faros.hr/povijest.htm. Podaci što ih te stranice nude zaista nisu reprezentativni niti dovoljni za književnike koje zovemo ocima hrvatske književnosti.

O zbirka rukopisa i starih knjiga informacije nalazimo na stranici Nacionalne i sveučilišne knjižnice www.nsk.hr/Collections.aspx?id=65. Na toj su stranici objavljene informacije o radnom vremenu Zbirke, imena osoba za vezu i broj telefona, uvjeti korištenja građom, te sažete informacije o fondu koji se u Zbirci čuva. Navedene su skupine prema kojima je raspoređena građa, osobito vrijedna građa i stare knjige, a cijelu Zbirku prezentira fotografija Vinodolskog zakona – prijepisa s početka 16. stoljeća.

ČEŠKA

Franz Kafka jedan je od najpoznatijih književnika 20. stoljeća, pa je sasvim razumljivo da je u njegovu gradu osnovan muzej posvećen Kafkinu stvaralaštvu Grad K. Franz Kafka i Prag. Na web stranicama Muzeja www.kafkamuseum.cz nalazimo opširan Kafkin životopis, galeriju privatnih Kafkinih fotografija i fotografija Praga iz prve polovice 20. stoljeća, nude se informacije o izložbenim prostorima, muzejskom dućanu, napisima u tisku i institucijama koje su sudjelovale u stvaranju zbirke. Posebnu cjelinu čini tekst objašnjenja naziva Muzeja i podjela na dvije izložbene cjeline – Egzistencijalni prostor i Imaginarna topografija, u koje je podijeljen stalni postav. Uz fotografije postava na stranici se nalazi i plan grada koji olakšava pronalaženje muzeja u samom središtu Praga.

Na stranici www.bozenanemcova.cz prezentirana je spomen-zbirka posvećena jednoj od najpoznatijih čeških spisateljica Boženi Němcovoj. Na stranici je detaljno opisano i ilustrirano područje muzeja koje obuhvaća dvorac s parkom i okolnim zgradama, poučnu stazu u prirodi, staru školu u blizini, a razgledanje cijelog postava zamišljeno je kao šetnja kroz te prostore koji su bili inspiracija za autoričinu najpoznatiju knjigu *Babička*. U sklopu Muzeja B. Němcove nalazi se i Muzej tekstila, koji je posebno opisan kao jedini češki muzej specijaliziran za povijest tekstilne proizvodnje, posebno tekstilnog tiskarstva.

Od ostalih informacija na stranici nalazimo vrlo opširan životopis Božene Němcove i opis njezina stvaralaštva, popis muzejskih zbirki i arhiva te podatke o edukativnim i ostalim programi-

Slika 2. Stranice posvećene Franzu Kafki

ma koji se održavaju u Muzeju i parku. Od edukativnih programa predstavljeni su *Baruničina škola ili kada je Božena Němcova išla u školu, Tekstilni obrti, Smijem li moliti ili Susret s Boženom Němcovom, Bal dalija i Českokalicka muzejska noć u povodu 150. godišnjice prvog izdanja "Babičke"*, a posebno mjesto u programu Muzeja ima i izložba dalija koja se održava svake godine.

Uz sve te informacije, na stranicama je izložena i bogata galerija fotografija koja obuhvaća suvremene fotografije, ali i one iz starijih vremena, te fotografije izložbenih prostora i izložaka.

Treća češka web stranica koja je odabrana zbog svojega muzejsko-literarnog

sadržaja jest www.pamatniknarodnihopisemnictvi.cz. Na toj je stranici predstavljena skup muzejsko-izložbenih te bibliotekarskih i arhivskih ustanova koje čuvaju ili izlažu češku pisanu baštinu. Na glavnoj stranici nalazi se izbornik u kojemu se mogu naći osnovni podaci o organizaciji i radu središnjeg muzeja/ knjižnice/ arhiva, njegova povijest, zbirke, popis kataloga, izložbi, publikacija i programa, a kao i u prethodno opisanim primjerima, nalazimo i plan Praga s naznačenom lokacijom ustanove.

Istražujući stalne postave i izložbe, nailazimo na Letohrádek Hvězdu i Staré hrady kod Jičína – dvije ustanove izvan Praga u kojima postoje stalni postavi, ali u koji-

ma se održavaju i povremene izložbe, koncerti i različita druga događanja.

Pod oznakom Galerija među povremenim je izložbama izdvojen Kabinet ex librisa u Chrudimu, koji je ujedno dio i Chrudimskoga zavičajnog muzeja.

SLOVAČKA

Slovačke muzeje i zbirke koji se bave književnom i pisanom baštinom vrlo je jednostavno naći jer su svi obuhvaćeni na stranici Slovačke narodne knjižnice www.snk.sk, glavne ustanove koja u svom sastavu ima niz knjižničarsko-arhivsko-muzejskih ustanova. Na uvodnoj stranici otvara se izbornik, koji odmah upućuje na jedinice u sastavu Knjižnice, te se preko linkova jednostavno dolazi do podataka o zbirkama i muzejima. I sama Knjižnica uz arhiv čuva tri zbirke književne baštine: Zbirku literarnih rukopisa, Zbirku glazbenih rukopisa i Zbirku fotodokumentacijskih predmeta, a pri odabiru informacija o izložbenoj djelatnosti na adresi www.snk.sk/expozicie/snk_main_expozicie.html otvara se galerija fotografija postava Slovačkoga narodnog muzeja literature u Martinu.

Slovenské národné literárne múzeum Martin (Slovački narodni muzej literature u Martinu) nudi informacije o svojoj djelatnosti na stranicama www.snk.sk/snln/snln.html. Osim osnovnih podataka o radu Muzeja, adresi i mogućnostima kontakata, na stranici je objavljen opis zadaća Muzeja, opis i podjela postava te kalendar događanja. U galerijskom dijelu web stranice predstavljen je reprezentativni izbor iz zbirke koji obuhvaća 12 povijesno najpoznatijih pisanih dokumenata i knjiga, a galerija

samog postava Muzeja nalazi se na već spomenutoj adresi www.snk.sk/expozicie/snk_main_expozicie.html.

Archív literatúry a umenia također se nalazi u Martinu i predstavljen je u sklopu SNK, na stranici www.snk.sk/alu/alu.html, na kojoj je moguće saznati informacije o povijesti Arhiva, njegovu poslanju i organizacijskoj strukturi, izdavačkoj djelatnosti, zbirkama (literarnih rukopisa, glazbenih rukopisa i fotodokumentacijskih predmeta), a otvaranjem svake od tih stranica nailazimo na sve detaljnije podatke o Arhivu i predmetima koje posjeduje. U web galeriji je izložen kataloški obrađen odabir 31 povijesno važnog predmeta za pisanu riječ u Slovačkoj. Dio predstavljenih predmeta na web stranici čine: *Liber horarum canonicarum*, srednjovjekovni latinski kodeks francuskog podrijetla, iz 15. st.; *Historia mundi Ioannesa de Utinoa* iz 15. st.; ciklus didaktičko-refleksivnih pjesama *Hugolina Gavloviča* (predstavnik slovačkog baroka u književnosti), *Valašská škola mravov stodola*, iz 17. st.; rukopis Antona Bernoláka, prvog kodifikatora slovačkog književnog jezika iz 1789.; izvorni tekst Deklaracije slovačkog naroda iz 1918.; antifonar *Neumový zlomok* na pergameni iz 12. st.; *Lamentationes Jheremiae prophetae...*, kodeks Georgiusa Aiblingera iz 16. st.; rukopis Pavola Országha Hviezdoslava *Krvavé sonety...* Kataloški su obrađeni i objavljeni i neki notni zapisi, npr. simfonije u C duru, op. 48 (*Maria Theresia*) Josepha Haydna iz 1769.; *Ugarske zbirke pjesama i plesova* iz 1730.; *Harmonije pastoralis Georgiusa Zruneka* iz 1766., a objavljeno je i nekoliko dagerotipija, starih fotografija, te razglednica.

Spomen-soba Ľudovíta Štúra, prijašnji Múzeum Ľudovíta Štúra, nekada je imala vlastite web stranice, no ta je zbirka od 1. siječnja 2006. preseljena u Slovački narodni muzej u Bratislavi, a brojne podatke i ilustrativni materijal o zbirci trenutačno se može naći na stranicama Arhiva literature i umjetnosti u Martinu, http://www.snk.sk/alu/stur/stur_main.html, u rubrici *Godina Ľudovíta Štúra (Rok Ľudovíta Štúra)*.

U mjestu Brodzany osnovan je Slovački muzej Aleksandra Sergejeviča Puškina, te je i on našao mjesto na internetu, na stranicama Slovačke narodne knjižnice, www.snk.sk/brodzany/brodzany.html. Muzej je osmišljen unutar četiri cjeline: Slovensko-ruské literárne vzťahy, Brodziansko-puškinovská tradícia, Rodinné salóny Friesenhofovcev a Oldenburgovcov i Život a dielo A. S. Puškina. Na web stranici se, osim o dijelovima zbirke, nalaze i podaci o dvorcu u kojemu se Muzej nalazi, o njegovoj povijesti te kratki opis povijesnih okolnosti zbog kojih je Muzej A. S. Puškina otvoren upravo u tom objektu, a Galerija daje uvid u interijere i predmete iz stalnog postava.

Pregled i usporedba web stranica hrvatskih, čeških i slovačkih muzeja i zbirki književne baštine trebali bi upozoriti na različite pristupe prezentaciji te specifične vrste građe te potaknuti ustanove koje se bave upravo tim segmentom povijesne baštine da porade na unapređenju web stranica putem kojih omogućuju i olakšavaju uvid u građu koja je nerijetko zaštićena i nedostupna. Ono što privlači pozornost ljudi koji pretražuju internet jest dobar dizajn stranica, prepoznatljivost (logotipi ustanova i sl.) i zanimljiv ilustrativni materijali koji prati tekst, a da

bi željeni podaci bili dostupni širokom krugu ljudi, potrebno je omogućiti i jednostavno nalaženje stranica uz pomoć jednostavnih ključnih pojmova.

Osvrt na hrvatske zbirke i muzeje možda je bio nešto kritičniji, no u dobroj namjeri, kako bismo upozorili na potrebu kreativnije prezentacije naših povijesnih i umjetničkih vrednota, približavanje širokoj publici i pobuđivanje zanimanja javnosti kakvo i zaslužuju. Nažalost, mnoštvo hrvatskih velikana pisane riječi još nema svoju spomen-zbirku iako to zaslužuju, pa akcija na području otvaranja virtualnih muzeja u budućnosti ne bi trebalo nedostajati.

A COMPARISON OF CROATIAN, CZECH AND SLOVAK WEB SITES OF MUSEUMS AND MUSEUM COLLECTIONS DEALING WITH THE THEME OF THE LITERARY HERITAGE

Museum and memorial collections of the literary heritage are not a frequent form of presentation of the cultural heritage and are therefore less in the media than other forms of museums and collections. Out of all the museums and collections of this kind, only a small number of them have their pages on the Internet that present the objects in their collections, the ambience exhibits, the architecture and the historical significance that invite those that are interested to visit them.

Croatian, Slovak and Czech web sites of museums and collections that exhibit the literary heritage were used as examples in the presentation and comparison of the Croatian web sites of the Miroslav and Bela Krleža Memorial Collection, the Home of Marin Držić, the Ivan Goran Kovačić Memorial Museum, the Baltazar Bogišić Collection, the memorial houses of Antun Gustav Matoš and Ivana Brlić-Mažuranić; Czech web sites of the Franz Kafka Museum and the National Literature Collection, as well as Slovak web pages

of the Archive of Literature and Art of the Slovak National Library, the Slovak National Literary Museum, the Exhibition of the Literary Tradition of East Slovakia, the Slovak Museum of Alexander Sergejevich Pushkin, and the Ljudevit Št'ur Museum were presented.

The idea behind this presentation is to promote the exhibition of the Croatian literary heritage in

all of its forms since, apart from the examples listed above, information about other significant authors and the written heritage has been sporadic and most often given just a mention within tourist sites, without any serious treatment and presentation (for example, Petar Hektorović's Tvrđalj in Stari Grad and the house of Hanibal Lucić in Nečujam).